

Finanspolicy för Motala kommun

Motala kommun

Gäller fr.o.m. 2022-11-01

Dokumentansvarig: Planerings- och uppföljningschef,
Gemensam ledningsförvaltning

Beslutsinstans: Kommunfullmäktige
Datum: 2019-09-16

Diarienummer: 18/KS 0153
Paragraf: KF § 123

Reviderande instans

Beslutsinstans: Kommunfullmäktige
Datum: 2022-10-31

Diarienummer: 18/KS 0153
Paragraf: KF § 130

Finanspolicy för Motala kommun

Inledning

Finanspolicy för Motala kommun

1. Principer för finansverksamheten

1.1 Syfte

Syftet med finanspolicyn är att:

- Fastställa övergripande principer för finansverksamheten inom kommunen.
- Ange hur ansvaret för finansverksamheten är fördelat.
- Identifiera vilka finansiella risker kommunen är exponerad för och hur riskerna ska hanteras.
- Ange på vilket sätt rapportering, uppföljning och kontroll ska utformas.

1.2 Övergripande mål för finansverksamheten

De övergripande målsättningarna för finansverksamheten är att

- Säkerställa betalningsförmågan och trygga tillgången till kapital både på kort och på lång sikt, samt tillgodose behovet av finansiering av investeringar.
- Uppnå bästa möjliga finansnetto inom ramen för de riktlinjer som fastställs.
- Genom en god likviditetsplanering optimera de finansiella flödena inom koncernen samt hantera upplåning, refinansiering och kortsiktiga placeringar på ett marknadsmässigt sätt med beaktande av en god intern kontroll samt ett lågt risktagande.

1.3 Samordning av finansverksamheten

För att hantera kommunens ekonomi effektivt, ska kommunen på det sätt och inom de ramar som kommunfullmäktige beslutar, samordna de finansiella frågorna inom koncernen. Samordningen regleras i denna finanspolicy samt i avtal och/eller ägardirektiv.

En samordning av de finansiella aktiviteterna ska alltid eftersträvas för att dra nytta av befintlig likviditet och olika kompetenser inom kommunen.

Ett finansråd ska inrättas där representanter för kommunen, bolagen och bostadsstiftelsen ska delta åtminstone halvårsvis. Syftet är att planera för framtida lånebehov och diskutera andra finansfrågor av betydelse för kommunkoncernen. Kommunen är sammankallande.

Bolagen och bostadsstiftelsen ska bistå kommunen med uppgifter om likviditets- och finansieringsbehov. Därigenom kan kommunen få en överblick över de risker som koncernen har och vilket likviditetsbehov koncernen har som helhet.

1.4 Principer för upplåning och borgen

Kommunens upplåning och likviditetshantering utgår från den aktuella likviditetssituationen samt upprättad likviditetsprognos på kort och lång sikt. Nettoupplåningsbehovet är en konsekvens av kommunens löpande kassaflöden och påverkas av beslutade investeringar.

Upplåning får bara genomföras för att täcka finansierings- eller refinansieringsbehov i någon av kommunens verksamheter. Upplåning som uteslutande syftar till att skaffa medel för placering med ränteförtjänst (arbitrageaffär) är inte tillåtet.

Upplåningen ska planeras och genomföras med god framförhållning för att säkerställa tillgången på kapital samt minimera de finansiella kostnaderna.

Finansiell leasing jämställs med upplåning och omfattas av reglerna för upplåning i denna policy.

1.5 Kommunal borgen

Restriktivitet ska gälla för tecknande av kommunens borgen. Normalt lämnas borgen endast till de kommunala bolagen och till Bostadsstiftelsen Platen.

Borgen och garantier som tecknas av kommunen för föreningar och andra externa parter ska i varje enskilt fall beslutas av kommunfullmäktige. Godkännande ska endast ske i undantagsfall och enbart när all annan möjlighet till finansiering har beaktats. All borgensteckning ska vara belopps- och tidsbegränsad. Investeringsobjekten, vars lån kommunen lämnat borgen för, ska under hela borgensåtagandet vara försäkrade.

För att en borgensteckning ska tillstyrkas ska

- ändamålet stödja kommunens mål för verksamheten
- verksamheten ha en långsiktig plan och inriktning som ger kommunen och dess medborgare ett tydligt mervärde, på både kort och lång sikt
- verksamheten vila på realistiska ekonomiska grunder.

Kommunens regressrätt ska användas. Avskrivning av regresser ska övervägas då gäldenär gått i konkurs eller av annan anledning inte anses kunna kompensera kommunen.

Vid samtliga borgensåtaganden ska motparten belastas med en borgensavgift så att kapitalkostnaden sammantaget blir marknadsmässig.

1.6 Medelsförvaltning

I de fall extern medelsförvaltning förekommer ska skriftligt avtal upprättas mellan kommunen och den externa förvaltaren. Avtalen ska utformas så att den externa

förvaltarens uppdrag inte strider mot kommunens finanspolicy. Ovanstående är även tillämpligt vid förvaltning av annan organisations (till exempel stiftelses) medel.

1.7 Revidering av finanspolicy

En översyn av finanspolicy ska ske minst en gång per mandatperiod.

2. Ansvarsfördelning

Nedan beskrivs ansvars- och befogenhetsfördelning mellan kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, gemensamma ledningsförvaltning och bolag.

2.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktiges ansvar är att:

- Fastställa kommunens finanspolicy.
- Besluta om eventuella alternativa finansieringskällor.
- Besluta om årliga upplåningsramar som en del av kommunens budgetbeslut.
- Besluta om kommunens utlåning, borgensramar samt enskilda borgensåtagande utanför koncernen och bostadsstiftelsen.
- Besluta om modell och metodik för beräkning av marknadsmässiga borgensavgifter

2.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens medelförvaltning och verkställer kommunfullmäktiges beslut samt för att:

- Fastställa delegationsordning för kommunen samt vilka personer som har rätt att underteckna finansiella avtal.
- Årligen i samband med budgetprocessen fastställa borgensavgifter.
- Besluta om tillfälliga och mindre omfattande avsteg från finanspolicyn om särskilda skäl föreligger. Eventuella avsteg ska rapporteras vid nästa rapporteringstillfälle till kommunfullmäktige.

2.3 Gemensam ledningsförvaltning

Gemensam ledningsförvaltning ansvarar under kommunstyrelsen för genomförandet av den finansiella verksamheten på de sätt och inom de ramar som kommunstyrelsen beslutar. Delegationsordningen styr vilka befogenheter som gäller.

Gemensam ledningsförvaltning ansvarar för att:

- Ha det övergripande ansvaret för kommunens finansiella verksamhet såsom upplåning, utlåning, likviditetshantering, placeringar, borgens-, och ansvarsförbindelser.
- Fatta beslut inom given delegationsram för finansiell verksamhet.
- Operativt utföra och administrera de beslut avseende finansiell verksamhet såsom exempelvis lån, derivat och placeringar.
- Genom kontinuerlig och aktiv medelshantering åstadkomma lägre finansieringskostnader och skapa avkastning på eventuell överskottslikviditet.
- Samordna kommunens kontakter med finansiella motparter.
- Bevaka och kontrollera kommunens och externa finansiella risker.
- Verka för en samordning av kommunens finansiella aktiviteter.
- Leda ekonomiprocessen och se till att systemstöd, rutiner och kompetens finns så att de finansiella riktlinjerna kan följas. Genomföra upphandling av finansiella tjänster, ta fram finansiella avtal.
- Lämna kommunstyrelsen rapporter om den finansiella utvecklingen och ställningen, om fattade finansiella beslut grundade på delegation samt i övrigt hos styrelsen initiera frågor inom det finansiella området.
- Ansvara för att finanspolicyn följs och vid behov föreslå uppdatering av finanspolicyn.

2.4 De kommunala bolagen och bostadsstiftelsen

I de kommunala bolagen och bostadsstiftelsen ska respektive styrelse tillämpa denna policy. Respektive styrelse har ett självständigt ansvar för bolagets finansiella verksamhet och risker.

Det åligger bolagen och bostadsstiftelsen att besluta om riktlinjer för att hantera de risker som beskrivs i policyn. I de fall riktlinjer inte beslutats gäller kommunstyrelsens riktlinjer även för de kommunala bolagen.

3 Finansiella risker

All form av ekonomisk verksamhet innebär alltid ett finansiellt risktagande. Kommunkoncernen är exponerad för ett antal finansiella risker som definieras nedan. Limiter för definierade finansiella risker framgår av bilaga ”Limiter och riktlinjer”.

Det åligger bolagen och bostadsstiftelsen att besluta om riktlinjer för att hantera de risker som beskrivs i policyn. Beslutade riktlinjer ska delges kommunfullmäktige.

Riktlinjerna ska reglera hanteringen av följande risker:

1. Likviditetsrisk inkl risklimiter för placeringar
2. Refinansieringsrisk
3. Ränterisk
4. Motpartsrisk
5. Operativa risker
6. Tillåtna derivat

4. Likviditetshantering

4.1 Generella principer

Likviditetshanteringen har följande generella principer:

- Likviditetshanteringen ska bedrivas med målet att samordna kapitalströmmar inom koncernen samt för att sänka räntekostnaderna genom effektiva betalningsrutiner och god likviditetsplanering.
- Periodvis kan det vara aktuellt att kortsiktigt placera överskottslikviditet för att skapa avkastning fram till medlen behövs för investeringar. Dessa placeringar får ske enligt de riktlinjer som beslutats av kommunstyrelsen.
- I de fall överskottslikviditeten bedöms vara bestående kan amortering övervägas om det är marknadsmässigt fördelaktigt.
- För att hantera kortsiktiga likviditetsfluktuationer ska alltid en likviditetsreserv hållas.

4.2 Riskdefinitioner

Kommunen har följande riskdefinitioner avseende likviditetshantering och placeringar:

- Ränterisk, risken att marknadsvärdet i en placering sjunker vid en ränteuppgång.
- Valutarisk, risken att värdet på ett finansiellt instrument varierar på grund av förändringar i valutakursen mellan investeringens valuta och svenska kronan.
- Likviditetsrisk, innebär risken att kommunen inte omedelbart kan omsätta en placering på marknaden och/eller har tillräcklig likviditet för att hantera löpande utbetalningar.
- Kreditrisk, risken att kommunen inte får tillbaka sin placering inklusive upplupen ränta på grund av motpartens fallissemang, det vill säga att motparten får betalningssvårigheter eller går i konkurs.

Under avsnittet Övriga risker beskrivs ytterligare risker relaterat till placeringar.

4.3 Likvida medel

För att uppfylla kraven på en god betalningsberedskap ska tillgången till likviditet säkerställas.

Tillgänglig likviditet kan bestå av:

- Kassa och bank.
- Noterade räntebärande tillgångar som kan omsättas inom fem dagar.
- Skriftliga bekräftade, ej använda kreditlöften och checkkredit.

I bilaga ”Limiter och riktlinjer” fastställs hur stor kommunens tillgängliga likvida medel minst måste vara och vilka placeringsalternativ som är tillåtna om överskottslikviditet uppstår.

För att möjliggöra en effektiv likviditetshantering ska en samordning av likviditeten ske och likviditetsplaner upprättas. Likviditetsplaneringen ska:

- Ligga till grund för bedömning av betalningsberedskapen på kort och lång sikt.
- Utgöra underlag för beslut om upplåning och placering av likvida medel.

4.4 Placeringar

Huvudprincipen vad gäller placeringar är att placeringar främst ska ske i kreditvärdiga räntebärande värdepapper med hög likviditet för att minimera risken för kapitalförluster. Tillåtna placeringsalternativ och limiter framgår av bilaga ”Limiter och riktlinjer”.

5. Skuldhantering

5.1 Generella principer

- Den övergripande målsättningen för skuldhanteringen är att minimera upplåningskostnaderna samt att trygga finansieringen för kommunen på såväl lång som kort sikt.
- Genom att långsiktigt skapa en stabilitet i de framtida räntekostnaderna ges möjlighet att anpassa verksamheten till nya räntelägen.
- Kapitalbehovet ska säkerställas genom god framförhållning och genom ett aktivt upplåningsförfarande.
- Kommunens externa skuldportfölj ska vara strukturerad på ett sådant sätt att kapitalförfallen sprids över tiden. Den externa skuldportföljen bör även vara finansierad från flera kreditgivare och finansieringskällor (undantaget Kommuninvest och Staten).

5.2 Riskdefinitioner

- *Ränterisk (räntebindning)*, definieras som en negativ effekt på kommunens räntenetto på grund av förändringar av det allmänna ränteläget samt risken att låsa in för hög fast ränta i ett sjunkande ränteläge
- *Finansieringsrisk (kapitalbindning)*, innebär att kommunen inte kan refinansiera sina lån när så önskas eller ta upp ny finansiering på marknaden när behov uppstår.
- *Kreditmarginalrisk (marginalbindning)*, definieras som en negativ effekt på kommunens räntenetto på grund av förändringar i kreditmarginaler.

Finansierings- och kreditmarginalrisken ökar om kommunens kreditvärdighet försämras eller en stor del av skuldportföljen förfaller vid ett eller några enstaka tillfällen. Risken ökar även vid finansiell oro då kreditgivarna har svårigheter att finansiera sin utlåning.

Under avsnittet Övriga risker beskrivs ytterligare risker relaterat till skuldhantering.

5.3 Hantering av risker

Kommunkoncernens externa skuldportfölj ska vara strukturerad på ett sådant sätt att kapitalförfallen sprids över tiden. I bilaga ”Limiter och riktlinjer” anges en limit för hur stor andel som maximalt bör förfalla inom 1 år samt vilken genomsnittlig kapitalbindning skuldportföljen måste överskrida.

Limit för ränterisk i form av ett intervall (uttryckt som genomsnittligt vägd räntebindningstid) för kommunens externa skuldportfölj, anges i bilaga ”Limiter och riktlinjer”.

Intervall sätter tillsammans med maximal andel ränteförfall inom 1 år ramarna för kommunens externa ränteförfallostruktur. Limit för maximal andel ränteförfall inom 1 år anges i bilaga ”Limiter och riktlinjer”.

Derivatinstrument får användas för att hantera risker och för att styra portföljens räntebindning. Hur dessa instrument skall hanteras anges i bilaga ”Limiter och riktlinjer”.

5.4 Finansieringsalternativ

Följande finansieringskällor är tillåtna:

- Bilateral låna
- Eventuellt övriga nya/kompletterande upplåningsformer (efter separat beslut i kommunfullmäktige).
- Hållbar finansiering i form av gröna och sociala låna ska eftersträvas.

Endast kreditgivare med hög kreditvärdighet är godkända enligt de ratingkrav som framgår av bilaga ”Limiterna och riktlinjer”.

Max löptid för låna är 10 år. För längre löptider krävs separat beslut i kommunfullmäktige.

5.5 Finansiella derivat

Syftet med att använda derivatinstrument är framförallt att skydda kassaflödet för att därigenom skapa en framförhållning när det gäller en ränteuppgångs påverkan på det ekonomiska resultatet. Derivat ska inte användas för att spekulera i en viss möjlig ränteutveckling utan som ett verktyg för att skapa bästa möjliga villkor för finansieringen.

Derivatinstrument får endast användas för att hantera underliggande låna med syfte att förändra räntebindningen, snitträntan och/eller säkerställa en maximal räntenivå. Nettovolymen utestående räntederivat får inte överstiga den totala låneskulden.

Maximal löptid för räntederivat är 10 år. För längre löptider krävs separat beslut i kommunfullmäktige.

För att minska risken att resultatet påverkas till följd av marknadsvärdesförändringar på säkringsinstrumenten så ska de instrument som används vid ingång uppfylla kraven för säkringsredovisning. Som en del av kommunens ränteriskhantering ingår att säkringsinstrumenten kan ersättas eller överflyttas till andra säkringsinstrument med syfte att åstadkomma en jämn och stabil räntekostnad över tid.

5.6 Utlåning

Kort och långfristig utlåning får ske till företag, organisationer, stiftelser med mera där kommunen är ägare eller har ett väsentligt intresse. Kommunen ska ha en restriktiv hållning till utlåning. Utlåning får inte ske till privata företag eller till privatpersoner.

Vid utlåning ska kreditprövning ske. Samtliga låna ska amorteras i skälig takt och belastas med ränta motsvarande kommunens så kallade internränta med tillägg för en marknadsmässig kreditmarginal. Maximal lånetid är fem år.

För att utlämnande av låna ska tillstyrkas ska:

- Ändamålet stödja kommunens mål för verksamheten.
- Verksamheten ha en långsiktig plan och inriktning som ger kommunen och dess medborgare ett tydligt mervärde, på både kort och lång sikt.
- Verksamheten vila på realistiska ekonomiska grunder.

Beslut om utlåning fattas av kommunfullmäktige.

5.7 Leasing

Ett leasingavtal klassificeras som finansiell leasing om de ekonomiska risker och fördelar som är förknippade med ägandet av leasingobjektet i huvudsak finns hos leasetagaren. Ett leasingavtal som inte är ett finansiellt leasingavtal är ett operationellt leasingavtal. Detsamma gäller avtal upp till tre år oavsett om det annars uppfyller kriterierna för ett finansiellt avtal.

Finansiell leasing jämförs med upplåning och omfattas av riktlinjerna för upplåning i finanspolicy. Detta innebär bland annat att det är ekonomichefen på delegation från kommunstyrelsen som är beslutande.

Restriktivitet ska gälla för tecknande av leasingavtal. Finansiell leasing bör endast användas om totalkostnaden understiger kostnaden för lånefinansiering.

Beslut om operationell leasing fattas av förvaltningschefen och omfattas inte av denna policy.

Alla leasingavtal ska sammanställas i samband med delårsrapport och bokslut.

6. Övriga risker

6.1 Motpartsrisk

- *Motpartsrisk*, risken att resultatet försämras om en motpart inte fullgör sina förpliktelser. Förpliktelser kan avse placeringar, ränta och låneskuld på lämnade krediter, positiva marknadsvärden på derivataffärer med mera.

Motpartsrisken ska begränsas genom att fastställa vilka externa motparter kommunen får göra affärer och ingå affärsavtal med.

Motparten ska inneha en kreditbedömning (rating) av Standard & Poor's eller Moody's. Vid de fall motparten har fler än en rating ska den lägsta ratingen gälla..

Motparter ska utgöras av bank eller värdepappersinstitut som står under Finansinspektionens tillsyn eller motsvarande tillsyn i annat land.

Finansiella derivatkontrakt får endast ingås med motpart som har tecknat ett internationellt swapavtal (ISDA, International swap and derivat agreement), alternativt ramavtal.

I bilaga "Limiter och riktlinjer" anges tillåtna motparter.

6.2 Valutarisk

- *Valutarisk*, värdeförändring av en valuta i förhållande till andra valutor.

Kommunen ska inte ta några valutarisker vid placering av likviditeten. Kommunen ska inte ta några valutarisker vid upplåning.

6.3 Operativa risker

- *Operativa risker*, Risken för merkostnader på grund av att fel uppstår till följd av IT-problem, bristande rutiner eller mänskliga misstag.

Målsättningen med hanteringen av operativa risker är att:

- Se till att finansverksamheten bedrivs på ett kontrollerat sätt och att kommunen vid varje tidpunkt har korrekt information om positioner och risker så att beslut kan fattas på korrekta grunder.
- Minimera förluster på grund av fel i processer, system eller på grund av bristande kontroll.

De operativa riskerna ska minskas på följande sätt:

- Det ska finnas en process för löpande identifiering, värdering och hantering av operativa risker inom finansverksamheten. Innan nya finansiella instrument får användas ska det säkerställas att de kan hanteras i systemen, både redovisnings- och värderingsmässigt.
- Avvikelser från fastlagd policy ska snarast rapporteras till kommunstyrelsen.
- Den operativa finanshanteringen ska dokumenteras.
- Kommunen ska fortlöpande identifiera, värdera och hantera operativa risker inom finansverksamheten.

7 Riskkontroll, styrning och rapportering

Ansvar för affärsavslut, kontroll, rapportering och finansadministrativa system hos kommunen ska spridas på flera personer för att uppnå en god riskkontroll.

För att skapa konkurrens i prissättningen ska åtminstone två kreditgivare tillfrågas i samband med nyupplåning av krediter. Detsamma gäller vid upphandling av derivataffärer samt vid placering av likvida medel.

Säkringsredovisning avseende finansiella derivat ska tillämpas. Dokumentation avseende säkringsredovisning ska utvecklas separat enligt rådande praxis.

Avvikelser från fastlagd finanspolicy ska snarast rapporteras till kommunstyrelsen.

7.2 Rapportering

För att ge kommunstyrelsen och kommunfullmäktige kontinuerlig information avseende medelsförvaltningens utveckling ska ett väl fungerande rapporteringssystem finnas.

Rapportering avseende likviditetsförvaltning, långsiktig medelsförvaltning samt övrig finansiell verksamhet följer kommunens styrdokument avseende planering och uppföljning vilket innebär följande:

- Rapportering ska ske minst tre gånger årligen till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i samband med tertialrapport, delårsrapport och bokslut för det aktuella räkenskapsåret.

Rapporteringen ska minst innehålla följande delar

- aktuell likviditetssituation
- utestående låneskuld, derivat och placeringar
- uppföljning av finanspolicy avseende riktlinjer som till exempel ränte- och kapitalbindning
- borgensåtaganden och utlämnade lån.
- etik och hållbarhet.

8 Etik och Hållbarhet

Kommunen skall agera som en ansvarsfull aktör på finansmarknaden. Genom hållbara och ansvarsfulla placeringar av kommunens kapital samt upplåning, så kan Motala kommun bidra till målet om klimatrelaterad, social och ekonomisk hållbarhet.

I den mån det är möjligt ska kommunen prioritera investeringar som främjar god etik och miljöhänsyn. Kommunen skall sträva efter att klassificera investeringar och lån så att de uppfyller kraven för grön och social upplåning.